

Loena met een oe

De trein komt puffend en stuwend in beweging. Het station van Pocinho ligt praktisch in de *middle of nowhere*. Een paar verdwaalde huisjes en een grote brug over de Douro. In de wagon hangt een zweem van sigarettenrook die herinnert aan een romantisch verleden en urine die je wakker schudt in een ontzuenderend heden.

Loena verstoppt haar groene punten in een knot onder haar capuchon en laat zich diep in de stoel zakken. Nog ruim drie uur voordat ze in Porto aankomen. *Oe Portoe* eigenlijk, had ze geleerd. Al zou ze dat in Nederland natuurlijk nooit zo herhalen. De trein rijdt door een korte tunnel en vervolgens de eerste twee uur recht langs de oever van de Douro. Het water schittert in de middagzon.

Toen ze drie maanden geleden aankwam waren de bergwanden nog vol met bos en wijngaarden. Nu is alles zwartgeblakerd. Loena kijkt om zich heen. Er is nog één andere passagier in de wagon. Een vrouw van begin vijftig, Inês misschien? Ze is zichtbaar aangedaan door wat zich heeft voltrokken. In de verte stijgt een pluim rook op. De branden zijn nog steeds niet overal gesmoord. De vrouw vouwt haar handen over elkaar en prevelt een schietgebedje. Ze pinkt een traan weg. Haar wortels, in de as.

Drie maanden alweer. Al voelt de persoon die ze op de heenweg was als een vreemde. Er was altijd al iets. Waar het leven voor sommigen als water was, voelde het voor haar meer als stroop. Gelukkig zijn is een talent wat ze niet goed beheerste.

Voornamelijk omdat ze altijd het gevoel had dat er gevaar op de loer lag. Wanneer ze zich onder andere mensen bevond was het alsof zij als enige rook dat er iets in de fik stond. Doodvermoeiend. Soms bleef ze in bed, daar rook ze het niet. Ze isoleerde zich in een beschermende laag van opgedroogd zweet: vergat te eten, te drinken. Een simpel WC-bezoek meette zich op die momenten met het beklimmen van de Mont Ventoux.

Vluchten lukte niet altijd. Ze ontvlamde in nietsontziende woede, altijd gevolgd door schaamte. Het voelde alsof er een demon in haar woonde. Nee, dat mocht ze niet meer zeggen. 'Ik ben niet te veel, het leven is soms gewoon een beetje veel'. Zoals op die bewuste ochtend.

De trein was inmiddels het station van Régua ingereeden. Het perron stond vol. De mensen waren in grote getalen het achterland in gereisd om te helpen. Om puin te ruimen, afscheid te nemen van verloren familieleden, om samen te huilen. Het was iets wat ze bewonderde in de Portugezen. Verspil nooit een goede crisis om nader tot elkaar te komen. Iedereen stapte met harten en tassen vol olijfolie, brood en taarten de trein in.

Een paar haltes ervoor had Inês een boek uit haar tas gepakt. Het viel Loena op dat ze al een aantal keer opnieuw aan dezelfde pagina was begonnen. Zou ze het ook spannend vinden? Om terug te gaan? Het verwoeste landschap was een constante herinnering; zou die thuis vervagen?

Op de heenweg had Régua er nog verlaten bijgelegen. Al kan ze zich eigenlijk nog maar weinig herinneren van die verslapen heenreis. Het landschap passeerde door de vieze treinruit als een betekenisloze, smutsige prent.

Ze had de amandelboerderij via *workaway* gevonden; een organisatie die verdwaalde jonge zielen koppelde aan de biologische landbouw. Ze kon niet geloven dat ze zo'n cliché was geworden.

Na het voorval was ze tot de conclusie gekomen dat het verstandig was om in therapie te gaan. Ze had drie maanden op de wachtlijst gestaan en kon eenmaal daar op afstand beginnen. Ze had er oprecht naar uitgekeken maar ze had de eerste online sessies met de therapeut stoïcijns voor zich uitgestaard. Ze wist plotseling niet meer waarom, en hoe. Ze dacht alleen maar; *oh my god* ik ben mijn moeder. Korrel voor korrel had Natasha het geflikt haar muur af te breken. Nu deed ze 's ochtends aan yoga en hield ze een dagboek bij. Ze maakte nog steeds aanhalingstekens met haar vingers als ze iemand over dat dagboek vertelde. En ja, ze leek inderdaad in dingen op haar moeder maar zó erg was dat misschien niet.

De amandelbomen waren verspreid over de hellingen buiten het dorp. De eerste weken moest ze onkruid wieden. Ze waren met een kleine groep. Loena werkte het liefst alleen in een uithoek van de boomgaard. Ze werd er ook een beetje gek van dat iedereen aan wie ze zich voorstelde druk naar de lucht wees en een hele verhandeling over de maan begon, in het Portugees, waar ze geen hol van begreep. Daarbij heet ze Loena met een 'oe' en niet met een 'u', een domme kut naam vond ze het, eentje die haar provo-ouders in een vlaag van fonologische verstandsverbijstering verzonnen hadden. Ze moest het er maar mee doen.

Ze hield zich dus meestal afzijdig maar elke dag verzamelden ze bij het huis voor een warme lunch. Er stond een grote dampende pan op het open vuur gevuld met bonen, feijoada; Fei-ssjo-wa-da.

Deze boerderij was niet zo populair op de site. De rest zocht zichzelf toch liever ergens aan zee met een nachtclub en een snackbar om de hoek.

De voertaal was dus Portugees. Ze vond het eigenlijk wel lekker dat er geen gesprek was voor haar om te volgen, geen sociaal mijnenveld om te doorkruisen.

Terwijl Loena wegdommelde in de dampende stoofpot kon Nuno zijn ogen niet van haar afhouden.

Het is nooit één moment. Je hebt niet door dat je jezelf voorbijgaat. Ze was er dat jaar een tweede studie bij gaan doen. Ze deed sociologie maar wilde dat combineren met rechten. Die hele sociologie was heel interessant maar ze had eigenlijk geen idee wat ze er mee moest. Ze had behoefte aan iets tastbaarders, een ambacht. Dus was ze bij rechtsgeleerdheid uitgekomen. Oké, ze was ook bang om later geen geld te verdienen. Ze wist de eindjes nu al niet bij elkaar te krijgen en van het idee dat haar hele leven er zo uit zou zien kreeg ze het Spaans benauwd. Een eindeloos strakker wordend ceintuur om haar middel.

Bij haar ouders kon ze ook niet aankloppen. Haar moeder spaarde retraites en haar vader had zijn tweede leg; 'het perfecte gezin', zoals hij het omschreef. 'Superfijn dat het zo goed met je gaat Loen maar ik moet hangen!'

De groep ging elke vrijdagavond naar de plaatselijke kroeg. Loena trok zich liever terug op haar kamer. Tot het laatste weekend voordat de oogst zou beginnen. Inmiddels maakte ze af en toe oogcontact met haar collega's tijdens de lunch. Ze ging soms met haar emmer dichterbij een groepje staan. Ze zei nog niks maar proefde behoedzaam aan de ander.

Ze hadden een glaasje wijn gedronken bij de lunch om het einde van de vorige periode te markeren. Het was net dat stukje vloeibare moed wat ze nodig had.

Ze was mee het dorp in gelopen. Ze hadden samen op het terras gezeten. Soms zei Nuno uit beleefdheid iets in het Engels maar dat was voor Loena helemaal niet nodig. Ze vond het heerlijk om in hun gezelligheid te zitten zonder er zelf een actieve rol in te moeten spelen. Ze waren naar binnen gegaan om te dansen, dat ging haar nog een stap te ver dus zat ze aan de plakkerige bar, twee krukken verwijderd van de plaatselijke dronkaard, naar het jolige schouwspel te kijken.

Ze roerde in een lauwe baco toen hij bij haar kwam staan. Donkere ogen, snor, tattoos in zijn gezicht. Zo'n grijns die overal mee wekomt; Nuno was een klassiek gevalletje foute boel. Het lag er bijna té dik bovenop. Ze was van plan hem af te poeieren tot die zijn hand op haar dijbeen legde. Het was alsof ze tot dat moment was vergeten dat ze een dijbeen had, en toen was ze plotseling alleen nog maar een dijbeen. Tot ze alleen nog maar lippen was, en tong.

De boomschors had groene plekken op haar kleren achtergelaten. Het was prima, goed genoeg. Z'n ballen roken een beetje naar zoute drop. Het was vooral fijn om eindelijk weer eens helemaal nergens aan te denken, om weer een lichaam te zijn. Haar moeder zei altijd dat ze een hoofd op pootjes was en dat ze niet moest vergeten zichzelf eraan te herinneren dat ze ook een lichaam had, een lichaam was. Die Nuno. Stond een dag later gelijk met een bos vers geplukte *estevas* voor haar deur, weer zo'n cliché; *estevas* in Estevais. Ze bedankte vriendelijk en liet het daarbij. Ze had nog maar zes weken en die waren van haar.

Die maandag begon de oogst. Grote ronkende machines schudden de tere amandelboompjes totdat al hun vruchten op de grond waren gevallen. Loena dacht dat er misschien wel stiekem zo'n machine in haarzelf verstopt zat. Eentje die de stam van haar zenuwstelsel op willekeurige momenten te grazen nam. Ze moesten extra snel werken. Het had al weken niet geregend. De boer was bang dat zijn oogst verwoest zou worden. Ze liepen dag na dag dwars door de akkers om hun lege emmers met rijpe amandelen te vullen.

Brood met verse olijfolie uit een groot vat, rode wijn uit een pak. Loena liep op haar blote voeten over het gras, likte een vergeten druppel olie van haar wijsvinger en kon zich eindelijk een voorstelling maken van geluk.

Bosbranden waren er elk jaar. Iedereen had emmers water paraat en wist in grote lijnen wat er moest gebeuren als de hel los zou breken. Er bestonden evacuatieplannen. Iedereen wist echter dat die er slechts voor de sier waren; om het gemeentehuis tevreden te houden. De meeste dorpelingen zouden hun geboortegrond onder geen beding achterlaten. Het devies op hun leeftijd was: 'niet reanimeren', waarom zou je dan in godsnaam evacueren?

Ze waren die ochtend verzocht om het land niet op te gaan. Ze hadden de laatste amandelen gelukkig net van de akkers gehaald. Al snel zagen ze de bergketens in alle windrichtingen roodgloeiend oplichten. Het is grappig hoe rustig ze eigenlijk werd. De fysieke wereld spiegelde eindelijk hoe zij hem ervoer.

Ze had te weinig punten, helaas. De vrouw die mededeelde dat haar bindend studieadvies negatief uit zou vallen, leek blind voor de natuurramp die dit in Loena's hoofd voorspelde. Ze ging terug naar haar krappe studentenkamer, trillend. Ze probeerde dingen te kijken, te lezen maar ze registreerde slechts witte flitsen dus besloot ze maar op bed te gaan liggen. Ze kon die nacht niet slapen. En dan bedoel ik niet zoals andere mensen dat bedoelen; dat ze weinig of slecht hebben geslapen maar feitelijk wel op zijn minst een paar uur van de wereld zijn geweest. Ze had écht niet geslapen, geen oog dichtgedaan. En toen begonnen ze weer.

Een van haar huisgenoten, degene met wie ze een muur deelde had sinds een paar weken een nieuw vriendje, Bram. En Bram, bakte er helemaal niks van. Sophie was geen goeie actrice dus elke ochtend als ze naast haar begonnen te rampetampen hoorde ze hoe Sophie bijna verveeld een orgasme suggereerde. 'Bram, Bram, Bram, Bram, OoOoO Bram'. Ze werd er gewoon woest van. Had hij het ECHT niet door?! Boeide het haar niet?! Zeg er wat van of hou godverdomme je bek dicht!

Doorgebrand.

Haar hoofd pakt de draad op terwijl ze breed gesticulerend, alsof ze een grote rots boven haar hoofd houdt, voor hun angstige naakte lichamen staat.

Ze laat de rots vallen.

Ze hadden met zijn drieën overlegd, en het was echt niet dat ze haar weg wilde hebben maar Sophie was gewoon bang weet je wel, écht bang en het was tentamen week dan kan je niet zomaar-

Ze onderbrak hen en stelde voor dat ze een onderhuurder zou zoeken voor drie maanden en er zelf even uit zou gaan. Zo was ze dus in Portugal belandt.

Er was midden in het dorp net een nieuwe B&B geopend, mét zwembad. Toen de vlammen de voet van de berg hadden bereikt, besloten de dorpelingen daar te schuilen. Ze hadden het zwembad al laten leeglopen, toeristen zouden onder deze omstandigheden toch niet meer komen. Dus verzamelde het hele dorp zich op de bodem van het lege bad. Het was alsof ze in een tijdcapsule was gestapt. De plaatselijke burgemeester zou binnenkort langskomen en dit zwembad opgraven. Om de bevolking een indruk te geven van een typische, 20^e-eeuwse, Portugese boerengemeenschap.

De dreigende vlammenzee was als een reizend circusgezelschap wat al sissend en knallend steeds dichterbij kwam. Na enkele uren op het kille zwembad mozaïek zagen ze slechts

zwarte rook boven hen voorbijtrekken. Telkens als er iets groots afbrak vroeg iemand zich af of het de kerktoren was, toch niet de kerktoren!

Na ruim zes uur op de bodem begon de rook op te trekken. In de eerste instantie durfde niemand de verstreken uren onder ogen te komen. Maar toen een paar dorpelingen eenmaal waren opgestaan, liet Loena zich meevoeren in de vaart der volkeren. Gewoon, alsof het niks was. Het was ineens zo vanzelfsprekend dat ze eruit zou komen. Tot hun grote verbazing was het gehele dorp zo op het eerste gezicht nog intact. Alles daaromheen was echter volledig afgebrand.

Die avond at het hele dorp samen op het plein voor de kerk om te vieren dat ze het overleefd hadden, dat ze het wéér overleefd hadden en dat de kerktoren nog overeind stond.

Trás-os-Montes is één van de meest vruchtbare streken van Portugal maar leek nu meer op de hellingen van de Etna of het maanoppervlak. Loena was voor het vallen van de avond de amandelboomgaard ingelopen. Alle boompjes waar ze zorg voor had gedragen waren verkoolt. Ze stuitte op het verbrande lijk van een konijntje. Ze staarde naar het slachtoffer. De verwoesting drong eindelijk tot haar door.

Trillende lippen.

Verkrampt gezicht.

Alles op slot.

Ze kneep haar ogen samen als een laatste redmiddel maar het brandende vocht dwong zich naar buiten. De mist die zich zo lang meester van haar had gemaakt trok op en ze kon zich eindelijk overgeven aan een gloeiende huilbui die alle vastgekoekte stroop uit haar lichaam wegbrandde.

Ze viel op haar knieën en ging languit in de as liggen.

De grond was nog warm.

Nadat het oppervlak haar hart weer had verwarmd was ze het dorp ingelopen. Ze had haar verblijf met twee weken verlengd om te helpen. Iedereens familie was zo mogelijk overgekomen. Het waren net de feestdagen.

Ze had met de boer afgesproken dat ze volgend jaar terug zou komen, dat ze nieuwe bomen zouden planten.

De trein was inmiddels aangekomen op São Bento, het mooiste treinstation ter wereld. Loena wil de veilige coupé nog niet uit maar ziet dat Inês haar boek dichtslaat. Ze is best vergekomen uiteindelijk en heeft haar tranen gedroogd. Ze geeft Loena een bemoedigend knikje voordat ze opstaat en voortvarend de trein verlaat. Loena volgt haar voorbeeld.

Ze had een hotelletje genomen tegenover de ingang. Maar ze was eerst de brug opgelopen; een kroon op die majestueuze rivier. De nabijheid van de Douro was de reden dat Estevais gespaard was gebleven. De vele blusvliegtuigjes hadden het hevige bloeden nog enigszins kunnen stelpen. Ze was zo dankbaar voor die rivier. Ze hield van die rivier. Ze maakte een vreugdesprongetje en lachte vriendelijk naar de passanten. Verbaasd over het geluk wat ze hieruit haalt. Daarboven op die brug beloofde ze zichzelf dat ze de as en het water niet zou vergeten.

Ze had een ongepelde amandel diep in haar koffer verstopt als talisman. Het zou wel goedkomen met haar. Niet vanzelf. Ze moest gewoon een beetje voorzichtig zijn, een emmertje met water bij de hand houden. En als het haar even te veel werd? Gewoon op de bodem van het zwembad gaan liggen tot ze bedaard was.

Die avond in haar hotel leest ze in de krant dat er niks vruchtbaarder is dan verbrande grond. De overheid heeft een wet ondertekend waarin staat dat er geen licht ontvlambare eucalyptus meer gepland mag worden. Ze gaan nieuwe sterkere bomen planten in de as van Trás-os-Montes. Nieuwe sterkere bomen zullen herrijzen uit de as. Loena schrijft de zin in haar dagboek en onderstreept hem.